

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ, КРИТЕРІЇВ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА МЕХАНІЗМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ МІСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Сусак М. С.

Стаття присвячена питанню визначення сутності міської інфраструктури, її критеріїв класифікації та основних механізмів модернізації міської інфраструктури. Розглянуто та проаналізовано основні наукові погляди до визначення змісту понять «місто» та «інфраструктура», що лежать в основі формування поняття «міська інфраструктура». Визначено основні ознаки міста, до яких віднесли: концентрація значної кількості населення на одній території; компактність забудови; розвинена інфраструктура; зайнятість населення переважно у промисловому, побутовому, науково-технічному, культурному, а не у сільському господарстві.

Розглянуто та досліджено одну із основних ознак міста - розвинену інфраструктуру. Встановлено те, що процвітання міста, модернізація об'єктів інфраструктури, рівень якості життя його населення, розвиток економіки залежить від того, на скільки в ньому розвинена, приваблива, перспективна інфраструктура.

Автором запропоновано визначення міської інфраструктури, під яким слід розуміти сукупність споруд, систем та служб, необхідних для забезпечення життєдіяльності, добробуту, якості, доступності та стабільності життя населення, відвідувачів, громад та установ міста.

Проведено аналіз та визначено основні критерії класифікації міської інфраструктури, яка включає: систему комунальної інфраструктури; систему транспортної інфраструктури; систему соціальної інфраструктури; систему адміністративної інфраструктури; систему рекреаційної інфраструктури.

Запропоновано основні механізми по модернізації міської інфраструктури, зокрема: забезпечити доступність та побудувати зручну (безбар'єрну) міську інфраструктуру для усіх маломобільних груп населення; інтеграція зеленої міської інфраструктури; забезпечити безпечні вулиці для всіх; інтеграція велосипедного транспорту та зростання засобів мікромобільності.

Ключові слова: місто, інфраструктура, міська інфраструктура, критерії класифікації міської інфраструктури.

Susak M. S. Defining the essence of the concept, classification criteria and mechanisms for modernizing urban infrastructure

The article is devoted to the issue of defining the essence of urban infrastructure, its classification criteria and the main for modernizing urban infrastructure. The author considers and analyzes the main scientific views on defining the content of the concepts of «city» and «infrastructure», which underlie the formation of the concept of «urban infrastructure». The author identifies the main features of a city, which include: concentration of a significant number of people in one territory; compactness of buildings; developed infrastructure; employment of the population mainly in industrial, domestic, scientific, technical, cultural, and not in agriculture.

The article examines and studies one of the main features of a city - its developed infrastructure. It is established that the prosperity of a city, modernization of infrastructure facilities, the quality of life of its population, and economic development depend on the extent to which it has a developed, attractive, and promising infrastructure.

The author proposes a definition of urban infrastructure, which should be understood as a set of facilities, systems and services necessary to ensure the life, well-being, quality, accessibility and stability of life of the population, visitors, communities and institutions of the city.

The author analyzes and identifies the main criteria for classifying urban infrastructure, which includes: the system of municipal infrastructure; the system of transport infrastructure; the system of social infrastructure; the system of administrative infrastructure; and the system of recreational infrastructure.

The main mechanisms for modernizing urban infrastructure are proposed, in particular: to ensure accessibility and build convenient (barrier-free) urban infrastructure for all low-mobility groups; integration of green urban infrastructure; ensure safe streets for all; integration of cycling and the growth of micromobility.

Key words: city, infrastructure, urban infrastructure, criteria for classifying urban infrastructure.

Постановка проблеми та її актуальність. Значення міста, його роль у суспільстві за останні роки значно зростає, зокрема, під впливом таких

факторів, як збільшення чисельності населення, стрімкою урбанізацією, глобалізацією, військовим конфліктом, а також зміною клімату міста.

Ефективно функціонуючі системи інфраструктури міста гарантують його мешканцям, відвідувачам міста щоденну надійну роботу міського транспорту, енергосистем, стабільне водопостачання, теплопостачання та газопостачання, благоустрій вулиць та їх висвітлення, освіта, охорона здоров'я тощо.

На сьогоднішній день є чітке розуміння того, наскільки залежними до інфраструктури, її якості стало населення міста - дороги, транспорт, школи, лікарні, майданчики для гри, парки, велоспорту тощо. Будь які порушення в роботі міської інфраструктури, можуть призвести до дисбалансу функціонування міста, знизити якість життя його населення, відвідувачів, громад та установ міста. Натомість розвинена міська інфраструктура навпаки - сприяє її процвітанню, стабільному економічному зростанню та розвитку, продуктивності громад.

Саме від ефективного розвитку міської інфраструктури, її доступності, надійності залежить життєдіяльність, добробут, якість та стабільність життя населення, відвідувачів, громад та установ міста. У зв'язку з цим саме важливість розуміння сутності міської інфраструктури, особливостей її функціонування, складників, критеріїв класифікації, механізмів модернізації набуває наразі особливої актуальності та потребує нових підходів до проведення нових досліджень у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали загальнотеоретичні наукові праці, а також розробки провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: В. Бевзенка, Б. Брунець, Р. Мельника, В. Родченко, О. Топчієв, В. Шкабаро, В. Штефан та багато інших.

Мета статті. Метою статті є тлумачення сутності змісту поняття «міська інфраструктура», визначення основних критеріїв класифікації та механізмів модернізації міської інфраструктури.

Виклад основного матеріалу. Необхідно відмітити, що в науковій літературі ми зачасту можемо зустріти саме використання терміна «міська інфраструктура», аніж спроби науковців сформулювати та узагальнити єдиного загальноприйнятого підходу до визначення даного поняття. Так, і в законодавстві України не існує дефініції поняття «міська інфраструктура». Саме тому, виникає необхідність у методологічному визначенні сутності комплексного поняття «міська

інфраструктура», яка базується на чіткому термінологічному визначенні більш загальних понять - «місто» та «інфраструктура», що дозволить встановити його зміст у поєднанні елементів.

На сьогоднішній день існує велика кількість наукових поглядів щодо розуміння сутності поняття «місто», зокрема енциклопедичні словники трактують поняття «місто» як великий населений пункт, населення якого зайняте звичайно поза сферою сільського господарства [1, с. 750]; як населений пункт з компактною забудовою, у межах території якого функціонує міська територіальна громада, що має розвинену соціальну, економічну, комунальну, екологічну, транспортну інфраструктуру, організацію політичного і суспільного життя [2, с. 475].

Також під терміном «місто» розуміють великий населений пункт, жителі якого зайняті головним чином у промисловості, торгівлі, у сфері обслуговування, в науці, культурі, управлінні. Міста є центрами зосередження населення, не зв'язаного безпосередньо із сільським господарством [3, с. 126].

Термін «місто» - означає місто-державу, що й дало подальший розвиток слову «цивілізація», яке визначилося як «життя у місті» [4, с. 30].

За визначенням Топчієва О.Г. «місто - це великий населений пункт, що виконує адміністративні, організаційно-господарські, політичні (управлінські), промислові, транспортні, соціальні, обслуговуючі, культурні, рекреаційні та інші господарські функції. Переважна більшість населення міста зайнята поза сільським господарством. Характерною рисою міст є підвищений рівень комунального благоустрою, наявність систем виробничої та соціальної інфраструктури» [5, с. 270].

Шкабаро В.М. під поняттям «місто» визначає населений пункт, що сформувався історично природним шляхом або створений за ініціативою держави, який відповідно до законодавства віднесено до категорії міст, і в межах території якого на публічних засадах самоорганізується та функціонує міська територіальна громада, що має специфічну економічну, екологічну, технічну, соціально-культурну інфраструктуру, організацію політичного і суспільного життя та визначені та закріплені Конституцією, законами України та статутом територіальної громади міста права щодо вирішення питань місцевого та державного значення [6, с. 4].

Штефан В.С. пропонує під поняттям «місто» розуміти адміністративно-територіальну одиницю,

що відноситься до категорії міських населених пунктів, зі сталим населенням, чіткими межами та офіційним найменуванням [7, с. 5].

Узагальнюючи напрацьовані в науковій літературі визначення категорії «місто», на наш погляд можна виділити основні його ознаки, а саме: концентрація значної кількості населення на одній території; компактність забудови; розвинена інфраструктура; зайнятість населення переважно у промисловому, побутовому, науково-технічному, культурному, а не у сільському господарстві тощо.

Безперечно цей перелік не є вичерпним, але ми окреслили на нашу думку основні, які виділяють місто з поміж інших населених пунктів.

Однією із основних ознак міста, яку б хотілось виділити, виступає саме розвинена інфраструктура. Довгострокове процвітання міста, модернізація об'єктів інфраструктури, рівень якості життя його населення, розвиток економіки залежить від того, на скільки в ньому розвинена, приваблива, перспективна інфраструктура.

Як не дивно, але і досі актуальним лишається тлумачення поняття «інфраструктура», яке походить від латинського *infra* - «нижче», «під» та *structura* - «будівля», «розташування», що означає сукупність споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства [8].

У сучасній українській мові Академічний тлумачний словник трактує поняття «інфраструктура», як «сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сферу економіки (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я тощо)» [9].

В Енциклопедичному словнику з державного управління під терміном «інфраструктура» розуміють базисну фізичну структуру «суспільства або організації, комплекс виробничих або невиробничих галузей, які забезпечують умови відтворення та надання послуг технічного, технологічного, соціально-економічного, маркетингового, фінансового, юридичного, інформаційно-комунікативного, освітнього та іншого характеру» [10, с. 302].

Також під терміном «інфраструктура» розуміють сукупність галузей, що обслуговують сферу матеріального виробництва (шосейні шляхи, канали, порти, аеродроми, зв'язок, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я тощо). Розрізняють інфраструктуру виробничу та невиробничу [11, с. 104].

Брунець Б.Р. розглядає інфраструктуру в основу котрої закладено функцію забезпечення виробничої та невиробничої сфер діяльності людини з метою досягнення максимально можливого економічного ефекту із урахуванням моральних і духовних благ населення, охорони здоров'я та забезпечення умов охорони та відтворення навколишнього середовища [12, с. 377].

Проаналізувавши праці науковців, важливо відмітити те, що представники різних наукових дисциплін тлумачать поняття «місто» та «інфраструктура» по-різному, відбувається постійна трансформація цих двох понять. В основному це залежить від галузі науки в якій автором тлумачиться дане поняття, а також від характерних ознак, якими вони їх наділяють.

На підставі поведеного аналізу та дослідження понять «місто» та «інфраструктура» дає нам можливість дати визначення, що слід розуміти під міською інфраструктурою.

На наш погляд, під міською інфраструктурою слід розуміти сукупність споруд, систем та служб, необхідних для забезпечення життєдіяльності, добробуту, якості, доступності та стабільності життя населення, відвідувачів, громад та установ міста.

Пропонуємо більш детально надати тлумачення основним складовим елементам поняття «міська інфраструктура», а саме:

- забезпечення життєдіяльності населення - комплекс організаційних, економічних, соціальних та інших заходів, які здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування з метою планування і підготовки до нормального (у разі необхідності) забезпечення населення продовольчими та непродовольчими товарами, медичним обслуговуванням, послугами зв'язку, транспорту, комунальними та побутовими послугами в особливий період [13];

- добробут - це стан задоволення від життя, фізичне, психічне й соціальне здоров'я, а також дотримання сталого способу життя, зокрема через зменшення використання природних ресурсів задля збереження землі для майбутніх поколінь. Такий спосіб життя ще називають екологічним, життям у гармонії з природою [14, с. 173];

- якість життя - це економіко-філософська категорія, яка постійно еволюціонує та характеризує матеріальну та духовну комфортність існування людей. Він складається з очікувань окремої людини або суспільства на хороше життя. Ці очікування керуються цінностями, цілями та

соціально-культурним контекстом, у якому живе людина. Він служить еталоном, за допомогою якого людина чи суспільство можуть виміряти різні сфери особистого життя. Якість життя включає все: від фізичного здоров'я, сім'ї, освіти, зайнятості, багатства, безпеки, свободи, релігійних переконань та навколишнього середовища [15];

- доступність життя - це усунення будь яких фізичних бар'єрів (перепон), а також створення відповідних умов при яких кожна людина буде відчувати себе комфортно у просторі;

- стабільність життя - (лат. *stabilis* - постійність) це сталість, характеризується збереженням певного постійного стану, або рівня в середині держави, а також створенням сприятливих умов для нормального функціонування суспільних інститутів та стосується всіх сфер життя населення.

Здійснивши комплексний аналіз ключових елементів, які закладені в поняття міської інфраструктури, а саме забезпечення життєдіяльності, добробуту, якості, доступності та стабільності життя населення, відвідувачів, громад та установ міста, вбачаємо за доцільне запропонувати критерії класифікації міської інфраструктури, виділяють:

1. Систему комунальної інфраструктури - відіграє найголовнішу роль у формуванні комфорту проживання серед жителів, відвідувачів міста та включає:

- комунальні послуги (об'єкти та мережі водопостачання та водовідведення; тепlopостачання; енергетичне споживання; газопостачання; зв'язок; збір, вивезення, утилізація, знищення, переробка та захоронення твердих та рідких відходів; каналізація; зовнішнє освітлення; благоустрій міста (озеленення, санітарне очищення тощо); дорожнє господарство;

- управління, утримання та ремонт житлових будинків та споруд, прибудинкових територій.

2. Систему транспортної інфраструктури. Важливим фактором комфортності в місті є зручність пересування його мешканців, відвідувачів як приватним транспортом, так і громадським або хто ходить пішки. Включає в себе залізниці, залізничні вузли та станції; автомобільні дороги, автомагістралі, мости, тунелі, розв'язки, парковки; вулиці, тротуари та бульвари, велоспортивні зони; авіалінії та аеропорти; річкові шляхи та порти, морські порти тощо.

3. Систему соціальної інфраструктури - комплекс галузей, які безпосередньо пов'язані зі створенням загальних умов для відтворення робочої

сили і забезпечення нормальної життєдіяльності людей [16]. Включає об'єкти охорони здоров'я, освіти, культури, спорту, торгівлі, громадського харчування, швидкого обслуговування тощо;

4. Систему адміністративної інфраструктури - яка забезпечує управління містом та надає державні та муніципальні послуги (пожежна безпека, поліція, ритуальне обслуговування, банківське та страхове обслуговування, індустрія розваг тощо).

5. Систему рекреаційної інфраструктури складають санаторно-курортні заклади, міські парки, сквери, майданчики для гри та відпочинку тощо), тобто це спеціалізовані місця зорієнтовані саме на відновлення сил людини - «відпочинок (рекреація)».

Беручи до уваги різноманітність тлумачення критеріїв класифікації складових міської інфраструктури, варто констатувати, що всі вищезазначені критерії безпосередньо спрямовані на забезпечення та покращення життєдіяльності, добробуту, якості та стабільності життя населення, відвідувачів, громад та установ міста. Адаже, ефективно та надійно функціонуючі складові міської інфраструктури гарантують щоденну надійну роботу міста та забезпечують комфортні умови проживання його населення, відвідувачів, громад та установ.

Однак, слід звернути увагу на те, що приваблива, стійка інфраструктура потребує постійних значних зусиль, часу, оновлення (модернізації) та фінансових вкладень. Такі заходи є важливими та необхідними, вони дозволять мінімізувати, а в деяких випадках унеможливити виникнення непередбачуваних та надзвичайних ситуацій у наданні послуг його мешканцям. А також, безумовно, високий рівень міської інфраструктури є вагомим показником для залучення інвестицій, ведення бізнесу та процвітання міст, підвищення рівня економіки та збільшення кількості робочих місць для населення.

Війна, яка розпочата проти України російською федерацією призводять до значних масштабних руйнувань і пошкоджень, що зазнає житловий фонд, адміністративні будівлі тощо, а особливо страждають об'єкти міської інфраструктури. Нині більшість із нас мають спільне бачення та розуміння якою вони бачать чи якою повинна бути міська інфраструктура після нашої перемоги. Більшість прагнуть розвивати надійну, стійку, якісну, безпечну міську інфраструктуру, яка покращить добробут її мешканців, відвідувачів, сприятиме економічному розвитку міст. Тому вбачаємо за доцільне, на наш погляд, запропонувати основні механізми по її модернізації, а саме:

1. Забезпечити доступність та побудувати зручну (безбар'єрну) міську інфраструктуру для усіх маломобільних груп населення (осіб, які відчувають труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуг, необхідної інформації або при орієнтуванні у просторі, зокрема особи з інвалідністю, особи з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, громадяни похилого віку (п. 16 ст. 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності») [17], зокрема:

- облаштувати рівні пішохідні доріжки та тротуари, бордюри;

- громадський транспорт має бути з низькою підлогою та здатністю до регулювання висоти до рівня бордюра на зупинці;

- громадський транспорт має бути оснащений безпечними та спеціально відведеними місцями для таких осіб;

- підземний транспорт має бути обладнаний спеціальними ліфтами для перевезення таких осіб;

- усі наявні будівлі, будинки, споруди будь якого призначення, їх комплекси та частини повинні бути обстежені на доступність для маломобільних груп населення, що забезпечуватиме їх безперешкодний доступ до них [18];

- наявність інклюзивних санвузлів; тактильних покажчиків напрямку руху та написи шрифтом Брайля; звукових сигналів на світлофорах тощо.

2. Інтеграція зеленої міської інфраструктури.

«Зелена інфраструктура» - це підхід, визначений Європейською Комісією як потенційна стратегія захисту біорізноманіття та створення здорових, стійких екосистем. Зелена інфраструктура передбачає захист, створення, відновлення та поєднання зелених насаджень для створення у довкіллі як природних, так і антропогенних мереж - від парків до зелених стін, ділянок польових квітів, лісовкритих земель, планів тощо. Зелена інфраструктура має сприяти пом'якшенню наслідків зміни клімату та адаптації до них, збереженню здоров'я екосистем, впровадження принципів сталого розвитку та зміцненню екосистемних послуг [19].

Створення комфортної, дієвої зеленої міської інфраструктури можливий через: покращення зелених зон; впровадження зелених дахів та стін; покращення якості води за рахунок управління дощовими стоками; світлодіодне освітлення; сонячні фотоелектричні панелі - використовувати не задіяний (не потрібний) простір в місті для розміщення сонячних панелей, які будуть виробляти

електроенергію; зелений транспорт - створення «зелених коридорів» тощо.

3. Забезпечити безпечні вулиці для всіх - впровадження та модернізація безпечних та зручних пішохідних шляхів в межах міста, зокрема підземні переходи облаштувати ліфтами для зручності пересування маломобільних груп населення, біля шкіл встановити надійні пішохідні переходи, острівці безпеки, облаштувати паркувальні зони для всіх видів транспорту тощо.

4. Інтеграція велосипедного транспорту та зростання засобів мікромобільності.

Велосипед та засоби мікромобільності є одними із найбільш сталих видів пересування. Розвиток велоінфраструктури та мікромобільності робить місто більш безпечним, чистим, комфортним, незалежним та значно екологічним. А його мешканців більш мобільними, допомагає долати більші відстані за коротший час, робить людей здоровішими. Важливим є впровадження зручної та покращення вже наявної велоінфраструктури, яка може також використовуватись і для засобів мікромобільності, а також законодавчого регулювання цього питання.

Нами запропоновано далеко не вичерпний перелік механізмів по модернізації міської інфраструктури, але на наш погляд - важливі та нагальні.

Повоєнне відновлення України повинно включати в себе відбудову міської інфраструктури в цілому, її розвиток та модернізацію. Для цього, на наш погляд, доцільно розробити розгорнутий план модернізації міської інфраструктури в цілому, а також розробити довгострокові програми розвитку основних складових міської інфраструктури, які забезпечуватимуть високий рівень життєдіяльності, добробуту, якості, доступності та стабільності життя населення, відвідувачів, громад та установ міста.

Висновки. Проведене дослідження визначення сутності тлумачення поняття міської інфраструктури, основних критеріїв її класифікації та механізмів модернізації міської інфраструктури дозволяє підсумувати, що не існує серед науковців та на законодавчому рівні єдиного загальноприйнятого підходу до розуміння та визначення поняття міської інфраструктури. З огляду на це нами:

- запропоновано авторське визначення поняття міської інфраструктури під яким слід розуміти сукупність споруд, систем та служб, необхідних для забезпечення життєдіяльності, добробуту, якості, доступності та стабільності життя населення, відвідувачів, громад та установ міста;

- визначено основні критерії класифікації міської інфраструктури, яка включає: систему комунальної інфраструктури; систему транспортної інфраструктури; систему соціальної інфраструктури; систему адміністративної інфраструктури; систему рекреаційної інфраструктури;

- запропоновано основні механізми по модернізації міської інфраструктури, а саме: забезпечити доступність та побудувати зручну (безбар'єрну) міську інфраструктуру для усіх маломобільних груп населення; інтеграція зеленої міської інфраструктури; забезпечити безпечні вулиці для всіх; інтеграція велосипедного транспорту та зростання засобів мікромобільності.

Література

1. Енциклопедія історії України: Т. 6. Ла - Мі / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2009. 790 с.

2. Великий енциклопедичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. - К.: Юрид. думка, 2007. 992 с.

3. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р.А. Шмиг, В.М. Боярчук, І.М. Добрянський, В.М. Барабаш; за заг. ред. Р.А. Шмига. Львів, 2010. 222 с.

4. Родченко В.Б. Міські комплекси України: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку. Монографія, НАН України, Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк, 2012. 404 с.

5. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. - Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.

6. Шкабаро В.М. Конституційно-правовий статус міста в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2005. 19 с.

7. Штефан В.С. Правовий статус міських населених пунктів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 21 с.

8. «Інфраструктура» (Матеріал з Вікіпедії) <<https://uk.wikipedia.org/wiki/Інфраструктура>> (дата звернення: 11.02.2022).

9. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 11. С. 686.

10. Енциклопедичний словник з державного управління. Ю.В. Ковбасюк, В.П. Трощинський, Ю.П. Сурмін. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.

11. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р.А. Шмиг, В.М. Бояр-

чук, І.М. Добрянський, В.М. Барабаш; за заг. ред. Р.А. Шмига. Львів, 2010. 222 с.

12. Брунець Б.Р. Сутність означення поняття інфраструктура. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.5. С. 372-377.

13. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ Служби Безпеки України від 23.12.2020 року № 383. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/re35674?an=1&ed=2020_12_23 (дата звернення 10.10.2023).

14. Здоров'я, безпека та добробут: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти / О.І. Шиян, О.В. Волощенко, В.Г. Дяків, О.П. Козак, А.Б. Седоченко - Київ: Світлич, 2022. С. 165, 171.

15. «Якість життя» (Матеріал з Вікіпедії). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%B6%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F (дата звернення: 10.10.2023).

16. «Соціальна інфраструктура» (Матеріал з Вікіпедії). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_інфраструктура (дата звернення 06.10.2023).

17. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 01.10.2023 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення 09.10.2023).

18. Про затвердження Порядку влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури або їх розумного пристосування від 30.06.2021 року № 668-2021-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 09.10.2023).

19. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Green Infrastructure (GI) -Enhancing Europe's Natural Capital. European Commission: Brussels, Belgium. 2013. p. 11. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d41348f2-01d5-4abe-b817-4c73e6f1b2df.0014.03/DOC_1&format=PDF (дата звернення 12.10.2023).

*Сусак М. С.,
доктор філософії в галузі права*